

Улога регулаторних T лимфоцита у модулацији имунског одговора на малигне ћелије

Гордана Д. Радосављевић¹, Иван П. Јовановић¹, Татјана В. Кањевац¹, Небојша Н. Арсенијевић¹

Центар за молекулска истраживања, Медицински факултет, Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац, Србија

КРАТАК САДРЖАЈ

Регулаторни T лимфоцити (T_{reg}) су посебна субпопулација $CD4^+$ T лимфоцита и имају значајну улогу у спречавању и ограничавању имунског одговора. Ови лимфоцити се могу поделити на две субпопулације: урођени T_{reg} лимфоцити (енгл. *natural* – nT_{reg} лимфоцити), који своје регулаторне функције стичу у тимусу, и адаптивни (индуцибилни) T_{reg} лимфоцити (енгл. *inducible* – iT_{reg} лимфоцити), који настају диференцијацијом зрелих конвенционалних T лимфоцита на периферији. Већина ових ћелија конститутивно испољава α ланац рецептора за интерлеукин 2 ($CD25$), као и транскрипциони фактор *Foxp3* (важан фактор настанка, развоја и супресорске активности T_{reg} лимфоцита). Малигне ћелије могу да модулирају антитуморски одговор посредством T_{reg} лимфоцита. Показано је да уклањање ових лимфоцита омогућује развој ефикасног антитуморског имунског одговора, док повећање њиховог броја спречава уништење тумора. NT_{reg} лимфоцити појачано експримирају *CTLA-4* и мембрански *TGF- β* , којима спречавају стварање цитокина и пролиферацију ефекторских лимфоцита. IT_{reg} лимфоцити луче имunosупресивне цитокине *IL-10* и *TGF- β* . T_{reg} лимфоцити су значајна препрека антитуморској имуности.

Кључне речи: регулаторни T лимфоцити; тумори; антитуморски имунски одговор

УВОД

T лимфоцити су ћелије са специфичним рецептором за антиген и имају главну улогу у ћелијском имунском одговору. Настају у тимусу, одакле мигрирају у периферне лимфне органе и рециркулишу кроз организам као функционално зреле, али неактивне ћелије. Постоје две основне субпопулације T лимфоцита: помагачки (енгл. *T helper* – Th , $CD4^+$ T лимфоцити) и цитотоксични (енгл. *cytotoxic T lymphocytes* – $CTLs$, $CD8^+$ T лимфоцити). Наивни помагачки T лимфоцити ($Th0$ лимфоцити) могу да диференцирају у одговарајуће ефекторске ћелије које стварају различите цитокине, па тако обављају и различите ефекторске функције ($Th1$, $Th2$, $Th17$, $Th9$ и $Th22$) и регулаторне T лимфоците (Слика 1).

Регулаторни T лимфоцити (T_{reg}) су посебна субпопулација $CD4^+$ T лимфоцита и имају значајну улогу у спречавању и ограничавању имунског одговора. Уопштено говорећи, T_{reg} лимфоцити се могу поделити на две субпопулације ћелија на основу различите специфичности и механизма деловања [1]. Прва популација су урођени T_{reg} лимфоцити (енгл. *natural* – nT_{reg} лимфоцити), који своје регулаторне функције стичу у тимусу и не мењају их на периферији [2]. Друга популација су адаптивни (индуцибилни) T_{reg} лимфоцити (енгл. *inducible* – iT_{reg} лимфоцити), који настају диференцијацијом зрелих конвенционалних T лимфоцита под специфичним условима субоптималног излагања антиге-

нима и/или костимулацији [3]. Поред ових $CD4^+$ T_{reg} лимфоцита, постоје и урођени и индуцибилни $CD8^+$ T_{reg} лимфоцити, који се такође бележе код особа оболелих од карцинома [4, 5]. У овом прегледном раду пажњу смо поклонили модулаторној улози $CD4^+$ T_{reg} лимфоцита у расту и прогресији тумора.

ФЕНОТИПСКЕ И ФУНКЦИОНАЛНЕ ОСОБИНЕ РЕГУЛАТОРНИХ T ЛИМФОЦИТА

Досадашња истраживања још нису открила специфичан маркер T_{reg} лимфоцита. Показано је да ове ћелије конститутивно испољавају различите молекуле: $CD25$ (α ланац рецептора за интерлеукин 2), *CTLA-4* (енгл. *cytotoxic T lymphocyte antigen-4*) и *GITR* (енгл. *glucocorticoid induced TNFR family related gene*) [3]. Већина поменутих молекула је испољена и на активираним ефекторским $CD4^+$ T лимфоцитима, што представља проблем у препознавању. Откриће транскрипционог фактора *Foxp3* је велики помак у проучавању ових ћелија [6]. Показано је да овај молекул функционише као супресор гена за интерлеукин 2 (*IL-2*), интерлеукин 4 (*IL-4*) и интерферон гама (*IFN- γ*), те да је важан фактор настанка, развоја и супресорске активности T_{reg} лимфоцита [7].

Многе студије *in vitro* показују да T_{reg} лимфоцити супримирају активацију и/или пролиферацију различитих типова имунокомпетентних ћелија. Након антигенске сти-

Correspondence to:

Nebojša ARSENIJEVIĆ
Centar za molekulska istraživanja
Medicinski fakultet
Svetozara Markovića 69
34000 Kragujevac
Srbija
nebojsa_arsenijevic@yahoo.com

